

klart. Men hvad Mindretallets Forslag angaar, saa gaar det jo i Virkeligheden ud paa at give enhver af Parterne i Tiendeforholdet Ret til at tvinge den anden til en Afløsning. Tiendeforholdet er i sit Væsen en tofaldet Kontrakt, et Retssforhold mellem Skyldneren, Tiendeyderen, og Fordringshaveren, Tiendejeren. Nu gives der altsaa her Skyldneren en Ret til at kræve, at Fordringshaveren skal modtage en Afløsningssum og en Afløsningssum, som i Forslaget er fastsat til en bestemt Størrelse. Det første Spørgsmaal, der saa møder os, er: Kan man da virkelig saaledes i et tofaldet Retssforhold uden videre ved Lov tvinge den ene af Parterne til at tage imod en Betaling, Fuldbeholdelse af den anden til en bestemt Tid, paa en bestemt Maade og til et bestemt Beløb, uden Hensyn til hvorledes Retssforholdet ellers er reguleret? Jeg tror, at man bestemt maa svare nej her paa. Man kan ikke komme dertil, med mindre man vil anerkende, at der ogsaa her foreligger en Ekspropriation; det bliver i Virkeligheden til en Tvang lige saa fuldt som ved Tvangsafløsningen. Vi maa altsaa ogsaa her fordrø, at Betingelserne for en Tvangsafløsning ere til Stede. Vi maa i Virkeligheden forlange, baade at Almenvellet kræver den, og at der gives fuld Erstatning. Men nu forekommer det mig rigtigt nok, at naar man stiller sig saaledes, at man siger: Det staa Parterne frit for, om de ville afløse, eller om de ikke ville afløse, skal man have meget vanskeligt ved at begrunde, at Almenvellet kræver denne Ordning. Jeg kan godt forstaa, naar man har med egentlig Tvang at gøre, at man vil paastaa, at Almenvellet kræver det. Man kan sige, og det er blevet sagt, at Landbruget ikke kan bære Tiendebyrden, saaledes som den er; det fordres for at Landbruget kan udvikle sig paa rette Maade, at man søger Tiendebyrden afløst. Dette er et Raisonnement, man kan forstaa, men jeg kan straks sige, at jeg finder det er urigtigt. Det er aldeles sikkert, at Landbruget har haft sin mest glimrende Fremstridsperiode, naaget det har haft Tiendebyrden, og naar der nu er Tilbagegang, er der ingen Mennesker, som ville paastaa, at det særlig er Tiendebyrden, der er Skyld deri. Smidlertid, det skal jeg lade staa hen, det kan jeg dog forstaa, men jeg kan ikke forstaa, at Almenvellet

skal kunne kræve en saadan Ordning, som indeholdes i Mindretallets Forslag, hvori man jo stiller det hele frit for Parterne og siger: Vil Du, har Du Ret til at afløse, og vil Du ikke, har Du Ret til at lade være. Hvordan det skal stemme med, at Almenvellet kræver det, forstaaer jeg ikke, og der er jo egentlig heller ikke gjort noget Forsøg paa at begrunde det fra Mindretallets Side. Det ærede Mindretal har henvist til, at Tienden er en gammel Uret. Ja og og nej, ligesom man vil tage det. Hvorvidt det virkelig har været en Uret, den Gang Tienden blev paalagt, er det temmelig uafklæret at komme ind paa. Det er saa længe siden nu, at det nu vanskeligt skal kunne forstaaes, hvorledes man den Gang gik frem i det hele taget, og sikkert er det dog, at vil man dømme den Tid og den Tids Handlinger, skal man maale dem i Forhold til denne Tids Tilstand i det hele taget. Det kan ikke nytte nu at komme og tale om Uret efter den Maalestok, vi nu bruge for Uretten. Vi maa se tilbage til, hvad der den Gang var Skik og Brug, og jeg skal da tro, at det den Gang var god Skik og Brug, at Magthaverne brugte deres Magt netop paa en saadan Maade, som den er brugt her. Der er Forstel paa en gammel Uret og paa en bestaaende Uret; men det kan man ikke sige om Tienden, at det er en bestaaende Uret, saa sikker, som man ikke kan sige, at en Uret er bestaaende, saa længe der ikke lever et eneste Menneske, der med Høje kan sige, at Uretten er begaaet mod ham. Der er ingen, der kan sige, at Tienden bæres af ham med Urette, eller at Tienden bæres af ham med Urette, thi saaledes som det er nu, ere jo alle Ejendomme, der have Tiendepligt, gaaede gennem mange, mange Hænder i den lange Tid, som er forløben siden Tienden kom til Eksistens. Den Uret, som den Gang bestod, hvis det var en Uret, er jo altsaa i hvert Tilfælde bleven udjævnet. Der er ingen, der nu har betalt mere for sin Ejendom, end han kan forsvare at have betalt med Tiendebyrden paa. Hvis han slipper for Tiendebyrden, hvis man tænker sig, at Staten gif hen og afløste Tiendebyrden overalt ved at betale af Statskassen, hvad Byrden var værd, vilde det være en slet og ret Gave til alle dem, der ejede tiendepligtige Ejendomme. Det vil vistnok